

Vārds

Uzvārds

Vecums

Ķeramies pie
RISKIEM!

No zināšanām - pie darbiem

PRIEKŠVārds

No postošiem savvaļas ugunsgrēkiem līdz spēcīgiem plūdiem - Eiropa ir viens no visneaizsargātākajiem kontinentiem pret pieaugošajiem dabas katastrofu draudiem, katru gadu ciešot no smagiem materiāliem zaudējumiem un cilvēku upuriem. Sekojot Japānas piemēram, Eiropai ir jāpielāgojas strauji mainīgajiem klimatiskajiem apstākļiem un jāklūst noturīgāki.

CRISEPAC projekts, ko finansē Eiropas ERASMUS+ programma, dod iespēju un mudina izglītības speciālistus savās skolu programmās integrēt ar klimata pārmaiņām saistīto dabas risku tēmu. Projekta CRISEPAC partnerība ir izstrādājusi plašu pedagoģisko rīku klāstu, tostarp divus izglītojošus bukletus, MOOC par dabas riskiem un digitālo spēli, kas visi ir pieejami tiešsaistē un bez maksas.

Kopsavilkums

1. Dabas apdraudējumi (3. lpp.)
2. Savvaļas ugunsgrēki, plūdi un vētras: trīs biežāk sastopamie dabas riski Eiropā (4. lpp.)
3. Dabas katastrofu sekas un ietekme (10. lpp.)
4. Prevencija un gatavība dabas katastrofām (13. lpp.)
5. Pieņem pareizos lēmumus! (16. lpp.)

CRISEPAC projekta otrajā bukletā uzmanība tiek pievērsta trim galvenajiem dabas riskiem, kas sastopami Eiropā: savvaļas ugunsgrēkiem, plūdiem un vētrām. Tajā ir izklāstīts, kā mēs varam sagatavoties un kā rīkoties šādu notikumu laikā. Mēs paplašināsim priekšstatus par šo norišu sekām, kā arī aplūkosim visvairāk skartās teritorijas Eiropā. Mēs uzzināsim, ka mēs neesam vieni, kad notiek katastrofa, jo vairāki spēlētāji ir iesaistīti mūsu sagatavošanā un aizsardzībā. Noslēgumā izpētīsim, kā novērst dabas katastrofas un sagatavotu sevi efektīvai aizsardzībai.

Bukleta apguvi papildina digitāta tiešsaistes spēle, kas bezmaksas ir pieejama šeit:
www.crisepac.eu

DABAS RISKI

Apdraudējums (pārplūstoša upe)

+ Apstākļi (tuvumā esoša apdzīvota vieta)

= Risks (aplūdušas mājas)

Tukšajās vietās ieraksti atbilstošos vārdus:

risks - postījums - katasatrofas - bīstams - apdraudējums

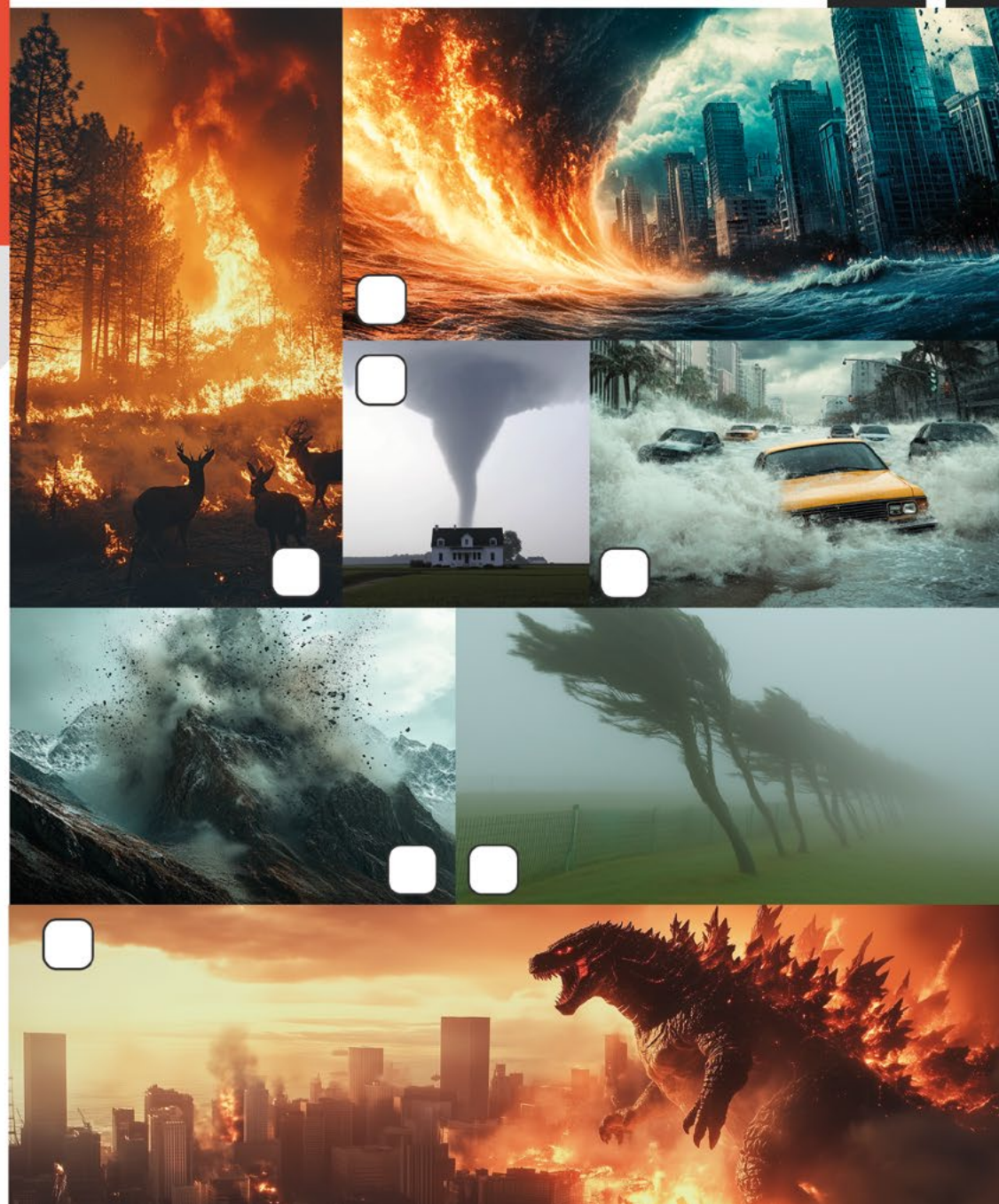
Dabas _____ ir iespējamība, ka _____
notikums īstenosies un potenciāli ietekmēs mūsu dzīves.

_____ ir neparedzams dabas notikums, kā,
piemēram, zemestrīce vai plūdi. Dabas _____
notiek, kad šie apdraudējumi ietekmē mazaizsargātās
sabiedrības grupas, izraisot nopietnus _____
un zaudējumus.

Atšķir, kuri no dotajiem attēliem atspoguļo realitāti,
kuri - ir izdomājums!

Realitāte **R**

Izdomājums **I**

SAVVAĻAS UGUNSGRĒKI

Savvaļas ugunsgrēks ir nekontrolējama veģetācijas, piemēram, zāles, krūmu un koku degšana. Savvaļas ugunsgrēku var izraisīt dažādi iemesli: cilvēka izraisītas darbības, piemēram, slikti nodzēsts ugunsurs, pa automašīnas logu izmests izsmēķis, kūlas dedzināšana utt., vai dabas parādības, piemēram, ilgstošs sausums, stiprs karstums vai zibens.

Dažādi savvaļas ugunsgrēku veidi

Meža kontekstā ugunsgrēki var izcelties dažādos veidos. Tiek minēti trīs galvenie ugunsgrēku veidi. Atrodiet tos, sakārtojot sekojošo vārdu burtus pareizā secībā. Izmantojiet zemāk redzamo piemēru:

DZEEDEZM

= N° _ _

Ugunsgrēks, kas izceļas un deg zem zemes virskārtas, apgrūtinot to identificēšanu un dzēšanu.

SIAGUUNGVAN

= N° _ _

Visbīstamākais ugunsgrēks, tā laikā deg gan zemsēdzes virsējā kārtā, gan arī kokaudzes vainagu klājs, kas ātri pārvietojas pa koku zariem.

EJSUNSGKRU

= N° _ _

Meža ugunsgrēks, kura laikā deg zemsēdzes virsējā kārtā - lapas, zāle, apaugums.

Kā vari mazināt ugunsgrēka riskus mājās?

Krūmu un veģetācijas tīrīšana ap jūsu māju var būt ieteicama vai pat obligāta. Vēlams izveidot buferzonu ap māju 50 metrus radiusā, kā arī ap piebraucamo ceļu - 10 metru platumā. Tas ievērojami samazina ugunsgrēka riskus.

Ja nepieciešams, pašvaldība var uzlikt sodus tiem, kas drošības pasākumus neīsteno.

Kā klimata pārmaiņas ietekmē savvaļas ugunsgrēkus?

Klimata pārmaiņas veicina temperatūras paaugstināšanos un lietus biežuma samazināšanos globālā mērogā. Tā rezultātā, īpaši vasaras periodā, paildzinās sausuma periodi. Meža zeme un uz tās esošā veģetācija izžūst, palielinot ugunsgrēka risku un tā intensitāti.

TRĪS DABAS RISKU PIEMĒRI EIROPĀ

PLŪDI

Plūdi ir biežāk sastopamais dabas risks Eiropā. Galvenie plūdu cēloņi ir spēcīgas lietusgāzes, strauja sniega kušana vai vētras. Piekrastes zonas tiek uzskatītas par visneaizsargātākajām pret plūdiem.

Dažādi plūdu veidi

Savieno ciparu ar attēlu:

- 1 - Jūras plūdi
- 2 - Upes pārplūšana
- 3 - Pilsētas applūšana
- 4 - Spēcīgi plūdi

Kā klimata pārmaiņas ietekmē plūdus?

Temperatūras paaugstināšanās pastiprina ūdens iztvaikošanu, kā rezultātā paaugstinās islaicīgu, intensīvu nokrišņu biežums. Prognozes liecina, ka plūdu intensitāte un biežums palielināsies, radot risku pilsētām un to iedzīvotājiem.

VĒTRAS

Vētra ir spēcīga dabas norise, ko pavada stiprs vējš un dažkārt lietus, pērkons, zibens vai pat sniegs. Vētras rodas, kad siltās un mitrās gaisa masas satiekas ar aukstu gaisu, veidojot lielus mākoņus un spēcīgu vēju.

Ļauj vaļu izdomai un uzzīmē citas lietas, ko vējš var aizpūst!

6 atbilstošas rīcības vētras bridinājuma gadījumā

- Nepieciešamo mantu sanešana iekštelpās.
- Drošība, paliekot mājās.
- Bīstamu priekšmetu (grābekļu, lāpstu, batutu) novietošana attālāk.
- Slēgu aizvēršana.
- Rūpes par mājdzīvniekiem.
- Netuvoties durvīm un logiem.

Kā klimata pārmaiņas ietekmē vētras?

Temperatūras paaugstināšanās pastiprina vētru intensitāti. Siltāks klimats pastiprina ūdens iztvaikošanu, kas veicina vētru rašanos. Tā rezultātā vētras ir biežākas un daudz spēcīgākas.

Ir dažādi vētru veidi, piemēram:

Putenis:

Ziemas vētra ar stipru vēju un snigšanu.

Vētra ar krusu:

spēcīgi nokrišņi krusas veidā ar stipru vēju.

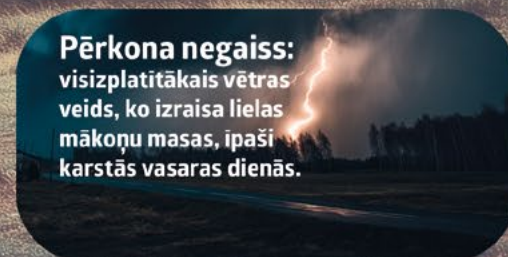
Tornado:

ārkārtēji spēcīga, rotējoša gaisa masa, kas stiepjas no mākoņiem līdz zemei.

Pērkona negaiss:

visizplatītākais vētras veids, ko izraisa lielas mākoņu masas, īpaši karstās vasaras dienās.

DABAS KATASTROFU SEKAS UN IETEKME

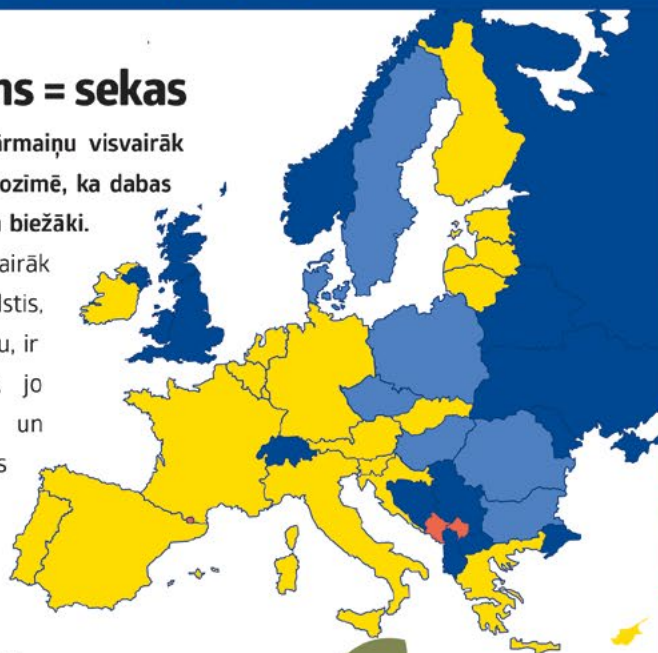

Kas ir sekas?

Cēlonis + notikums = sekas

Eiropa ir viens no klimata pārmaiņu visvairāk skartajiem kontinentiem, kas nozīmē, ka dabas riski kļūst arvien intensīvāki un biežāki.

Daži ģeogrāfiskie apgabali ir vairāk pakļauti dabas katastrofām. Valstis, kas robežojas ar okeānu vai jūru, ir pakļautas **piekrastes erozijai**, jo ūdens līmenis paaugstinās un izskalo krastus. Vidusjūras valstis vasarā cieš no spēcīga **sausuma**, kas izraisa meža **ugunsgrēkus** un lielus **plūdus** rudenī. Virs jūrām un okeāniem veidojas **vētras**, kas nes spēcīgu vēju, izraisot plūdus un postot infrastruktūru un veģetāciju, dažreiz pat kalnu reģionos. Diemžēl, jo lielāka ir reģiona **apdzīvotība**, jo nežēlīgākas ir dabas katastrofu sekas un ietekme.

Kāda ir mana loma?

Uzmini, kas slēpjas aiz katra no aprakstiem!

Tiklīdz atskanēs trauksmes signāls, esam gatavi nākt palīgā cilvēkiem, kas atrodas tiešās briesmās. Ja esat drošībā, mums nav jāzvana. Lūdzu, palieciet tur, kur atrodaties, un gaidiet, kad mēs ieradīsimies un vajadzības gadījumā jūs evakuēsim.

Kas es esmu?

Nodarbībās esmu iekļāvis dabas risku tēmu, lai veicinātu skolēnu informētību par iespējamām dabas katastrofām. Esmu spēris konkrētus soļus skolā, izveidojot avārijas komplektu un reizi gadā īstenojot krīzes mācības.

Kas es esmu?

Manā pārziņā ir nodrošināt pašvaldības iedzīvotāju labklājību un drošību. Esam izveidojuši pagaidu izmitināšanas centru, nodrošinām mācības pašvaldības darbiniekiem un brīvprātīgajiem, paaugstinot gatavību potenciālajām dabas katastrofām reģionā.

Kas es esmu?

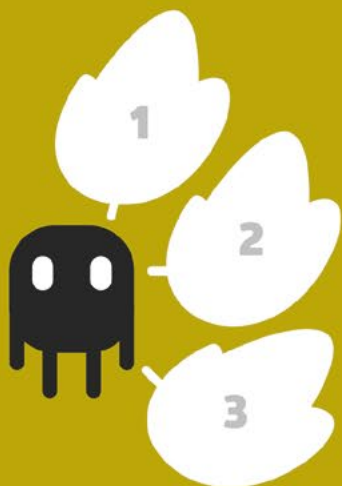

ĪSA, VIDĒJA UN ILGTERMIŅA IETEKME

Dabas katastrofas rada nopietnus zaudējumu personīgā, saimniecības un kopienas līmenī. Tām var būt īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekme. Atgūšanās no katastrofām var prasīt ilgu laiku.

Savieno minētās sekas ar attiecīgo ietekmes līmeni:

Trauma - Mājas evakuācija - Bioloģiskās daudzveidības samazināšanās

Pēteris stāsta savu stāstu. Identificējiet īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa ietekmi, izkrāsojot lapiņu attiecīgajā vietā laikā skalā (īss - oranžā krāsā, vidējs - dzeltenā, garš - zaļā krāsā).

Pirms gada es piedzīvoju katastrofu. Manā ciematā izcēlās plūdi, un man uz dažām dienām nācās evakuēties no mājas. Es un mana ģimene palikām drošībā pie manas tantes un onkuļa, kuri dzīvo vienas stundas attālumā. Kad atgriezāmies, mūsu māja bija sliktā stāvoklī. Tā bija pilna ar dubļiem un salauztām lietām.

1

Man un manai ģimenei tas bija smags laiks. Mēs pat raudājām, jo mājas atjaunošana prasīja tik smagu darbu! Mana guļamistaba bija izpostīta un visas rotaļlietas pazudušas. Bet, pateicoties kaimiņu ciemu iedzīvotāju atbalstam, mums izdevās visu atjaunot. No skolas es un mani draugi saņēmām dažas rotaļlietas. Cilvēku dāsnums deva man lielu cerību.

2

Diemžēl plūdi aizrāva koku, zem kura mēdzu spēlēties. Tētis teica, ka tas neaugs, tomēr tā vietā varam iestādīt jaunu. Man būs iespēja redzēt, kā tas aug.

3

PREVENCIJA UN GATAVĪBA DABAS KATASTROFĀM

Prevencijas mērķis ir samazināt neaizsargātību un pakļautību riskiem. Sagatavošanās ietver proaktīvu pasākumu veikšanu krietnu laiku pirms notikuma, kas veicina gatavību katastrofai.

Šeit ir sniegti piemēri risku gatavības pasākumiem, kas tiek īstenoti dažās skolās. Sarakstā ir kļūda. Atrodiet to un izsvitrojiet!

- Stundās pieaicināti eksperti stāsta par dabas riskiem
- Es nodarbojos ar sportu
- Es sagatavoju izdzīvošanas komplektu
- Kad atskan trauksmes signāls, es rīkojos atbilstoši krīzes situācijai

Seku mazināšanas pasākumu mērķis ir samazināt dabas katastrofas negatīvās sekas. Šādi pasākumi ietver brīdināšanas sistēmu vai avārijas plāna izveidi, aprikojuma un piederumu nodrošināšanu utt.

00 IEGAUMĒ PALĪDZĪBAS TĀLRUŅU
NUMURUS!

113 : _____

112 : _____

114 : _____

115 : _____

110 : _____

Pārliecinies, vai zini tālruņu numurus ārkārtas dienestu izsaukšanai! Norādi, kuram numuram atbilst attiecīgais dienests!

KĀ TU VARI SAGATAVOTIES NĀKAMAJAI KATASTROFAI?

Evakuācijas gadījumam vienmēr ir jābūt sagatavotam izdzīvošanas komplektam. Izdzīvošanas komplekts (istermiņa) vai ārkārtas komplekts (ilgtermiņa) satur preces un piederumus, kas ir būtiski visai ģimenei.

**APVELC OBJUKTUS UN PIEDERUMUS,
KO IEKĻAUT IZDŽĪVOŠANAS
KOMPLEKTĀ:**

- > lukturītis + baterija,
- > pirmās palīdzības aptieciņa,
- > atslēgu komplekts (mājas atslēgas,
- > automašīnas atslēgas utt.),
- > videospēle (Game Boy, PSP, Switch utt.),
- > kredītkarte/nauda,
- > svarīgi dokumenti,
- > pārtikas produkti, kas ilgi nebojājas,
- > banāns,
- > pudele ūdens,
- > mikstā rotaļlieta,
- > rezerves drēbes,
- > marķieri krāsošanai.

EVAKUĀCIJAS PLĀNS

Publiskās iestādēs, piemēram, skolās, ir obligāta prasība pēc evakuācijas plāna.

PIEŅEM PAREIZOS LĒMUMUS!

SAVVAĻAS UGUNSGRĒKI

Kā rīkoties savvaļas ugunsgrēku gadījumā?

Kad mājas tuvumā pamani savvaļas ugunsgrēku un bēgt šķiet bīstami, paliec iekštelpās (vēlams, betona vai akmens būvē) un paziņo ārkārtas dienestiem! Pēc tam:

- > izsauc ārkārtas dienestus;
- > aizver slēģus, durvis un logus;
- > pārliecinies, ka pie mājas ir iespējams piekļūt;
- > nodrošinies ar ūdens krājumiem;
- > nobloķē jebkuru iespēju dūmiem iekļūt iekštelpās;
- > apturi ventilācijas sistēmu un nobloķē ventilācijas lūkas;
- > ja telpās iekļūst dūmi, nogulies uz zemes un gaidi, līdz ierodas palīdzība!

Uguns var izplatīties ļoti ātri. Saglabā mieru un seko instrukcijām!

Kā novērst savvaļas ugunsgrēku izcelšanos?

Savvaļas ugunsgrēku risku mazināšanai jāievēro daži noteikumi un rīcības, kas ir īpaši nozīmīgi sausuma periodos:

- > nenovieto auto vai citus motorizētos pārvietošanās līdzekļus uz sausas zāles;
- > neturi mājas tuvumā viegli uzliesmojošus priekšmetus;
- > attīri apaugumu (krūmi, augi) vismaz 50 metru platībā ap māju.

Pirms dodies pastaigā uz mežu sausuma periodos, ir ieteicams:

- > sekot līdzi laika prognozei un neapmeklēt mežus ļoti karstā laikā;
- > pārbaudīt kartē meža zonas;
- > pabridināt citus par saviem plāniem un plānoto maršrutu;
- > neņemt līdzi neko, kas viegli uzliesmo.

VĒTRA

Kā rīkoties vētras gadījumā?

Vētras laikā piedzīvojam spēcīgu vēju vai lietu, vai arī abus kopā. Atceries vienmēr atrasties iekštelpās, pat ja neesi mājās! Šeit uzskaitīti vēl pāris noderīgi padomi:

- > klausies radio, lai iegūtu jaunāko informāciju;
- > priekšmetus, kas var radīt apdraudējumu, jāpārvieto no iekštelpām;
- > aizver slēģus, logus un durvis visā mājā, tajā skaitā, iekštelpās;
- > vētras laikā neatrodies pie logiem un durvīm;
- > izvairies atrasties pie vannas, ūdenskrāna un izlietnes. Metāla caurules un santehnika var vadīt elektrību, ja iesper zibens;
- > parūpējies par saviem mājdzīvniekiem (suņiem, kaķiem, vistām, zirgiem u.c.)
- > seko līdzi ārkārtas dienestu rīkojumiem un evakuējies, kad tas tiek prasīts;
- > izvairies no atrašanās pagrabā!

PLŪDI

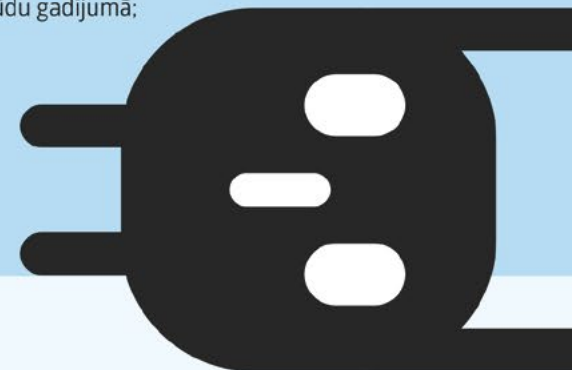
Kā rīkoties plūdu brīdinājuma gadījumā?

- > Seko līdzi ziņām, lai saņemtu jaunāko informāciju par reālo situāciju;
- > atslēdz gāzes un elektrības padevi;
- > atrodi sev, savai ģimenei un mājdzīvniekiem drošāku pagaidu vietu un ņem līdzi izdzīvošanas komplektu;
- > izvēlies atrasties augstsākās vietās, piemēram, otrajā stāvā, ar izeju (jumta logs, logs, evakuācijas kāpnes) gadījumam, ja ūdens līmenis kritiski paaugstinās;
- > ierīko plūdu barjeras pret durvīm un logiem;
- > nedodies pagrabā;
- > seko līdzi ārkārtas dienestu rīkojumiem un evakuējies, ka tas tiek prasīts!

Kā sagatavoties plūdiem?

Lai savlaicīgi reaģētu ārkārtas situācijās, ir virkne pasākumu, kas jāveic pirms plūdiem, īpaši, ja māja atrodas plūdu zonā:

- > sakārto ārkārtas komplektu un izstrādā evakuācijas plānu;
- > izpēti plūdu zonas sev tuvākajā apkārtnē;
- > paaugstini elektrības skaitītāja, boileru vai elektriskās tējkannas atrašanās vietu;
- > pārbaudi vai ierīko pretplūdes vārstus;
- > iegādājies plūdu barjeras un uzstādi tās plūdu gadījumā;
- > neatrodies pie ūdenstilpnēm plūdu laikā!

Kā sagatavoties vētrai?

Tu vari būt gatavs vētrai, pirms tā pārsteidz tevi. Tev tikai jāievēro pāris noteikumus:

- > parūpējies, lai uz balkona un dārzā neatrastos priekšmeti, ko stipra vēja laikā var aizpūst;
- > regulāri tīri notekcaurules un notekas, lai novērstu pārplūdi;
- > izgriez krūmus un koku zarus, kas var apdraudēt māju;
- > uzturi kārtībā un, ja nepieciešams, salabo mājas jumtu;
- > sakārto ārkārtas komplektu un izstrādā evakuācijas plānu.

NOSLĒGUMS

Šis buklets ir izstrādāts, lai palīdzētu jums sagatavoties trim galvenajiem dabas riskiem Eiropā: savvaļas ugunsgrēkiem, plūdiem un vētrām. Šajā bukletā iegūtās zināšanas palīdzēs labāk sagatavoties un pasargāt sevi no dabas katastrofām nākotnē. Šo notikumu sekas un ietekme var būt graužoša īstermiņā, vidējā termiņā un ilgtermiņā, tāpēc mūsu ziņā ir tos ierobežot, rīkojoties tūlīt.

CRISEPAC projekta otrais buklets ir vērsts uz galveno risku novēršanu un sagatavošanos tiem. Mūsu pirmajā bukletā ir izskaidroti dabas riski Eiropā, jo īpaši tie, kas saistīti ar klimata pārmaiņām. Tas arī uzsvēr, cik svarīgi ir dalīties pieredzē, lai labāk sagatavotos turpmākajām katastrofām.

Bukleta apguvi papildina digitāta tiešsaistes spēle, kas bezmaksas ir pieejama šeit:

www.crisepac.eu

Co-funded by
the European Union

Le soutien de la Commission européenne à la production de cette publication ne constitue pas une approbation de son contenu, qui reflète uniquement les opinions des auteurs, et la Commission ne peut être tenue responsable de l'utilisation qui pourrait être faite des informations contenues dans cette publication.

